

Bolygók

A Vénusz 1997/98-as esti láthatósága

Észlelő	Észlelés	Műszer
ifj. Balogh Zoltán (Hajdúböszörmény)	2	8 L
Bozány Imre (Csitár)	1	10 T
Busa Sándor (Harkakötöny)	1	7 L
Hamvai Antal (Nagyhalász)	3 I	20 T
Keszthelyi Sándor (Pécs)	2	10,1 L
Kocsis Antal (Balatonkenese)	9 I	15,5 T
Kocsisné Vörösházi Villő (Balatonkenese)	3	5 L
Mízsér Csaba (Budapest)	2 I, C	7 L
Nagy Mélykúti Ákos (Pécs)	5 I	8 L
Óra András (Budapest)	2 fotó	21,5 C
Peitl Tibor (Pécs)	2 I	10,1 L
Sánta Gábor (Kisújszállás)	2	5 L
Vaskúti György (Vaskút)	4	20 T
Vincze Iván (Pécs)	7 C	10,1 L

A láthatóságot az 1997. április 2-i és 1998. január 16-i együttállások határolják időben. Míg a hajnali láthatóság utolsó hat hónapjáról nem érkezett észlelés, az 1997. áprilisi felső együttállás után 16 nappal már megszületett az esti láthatóság első megfigyelése. Sánta Gábor binokulárral kereste meg a Naptól ekkor alig több mint 4° -ra látszó $-3^m,9$ -s égitestet. Májusban „hallgattak” a megfigyelők, június elején ismét Sánta csípte el az immár a Naptól 17° -ra eltávolodó Vénuszt. A $10''$ -es korong 90%-os fázist mutatott az észlelés alapján. A fél év alatt hatszoros látszó méretűre növekvő, és egyre inkább az éjszakai oldalát mutató bolygóról ezt követően minden hónapban készült megfigyelés.

A korongon feltüntetett részletek nagy változatosságot mutatnak. Sajnos nem készültek a láthatóság során jól összehasonlítható szimultán rajzok. Ennél a bolygónál igen fontos lenne a látott részletek objektivitásának megítélésénél. A látottak nagymértékben függhetnek a használt műszerektől, ezért az egyező időpontokon túlmenően igazából azonos paraméterű műszerekkel végzett megfigyelések az összehasonlíthatók. Számos Zeiss, illetve MOM optikával szerelt kisebb-nagyobb refraktor található az amatőrök kezén. Üdvös lenne, ha az ilyen műszerekkel bírók minél többen észlelnék a Vénuszt. Persze a többi megfigyelőre ugyanúgy szükség van, gyakori, hogy a különböző távcsövekkel készült rajzok is összevethetők.

Tipikus megjelenésű korongot mutatnak Hamvai, Keszthelyi, Kocsis, Peitl rajzai. A perem fényesebb voltát Kocsis hét rajzán jelöli, miután a bolygó fázisa lecsökkent 75% alá. A pólusapkákat szintén egyedül ő ábrázolta, elsőként szeptember 2-án és a peremfényesedéssel egyező gyakorisággal.

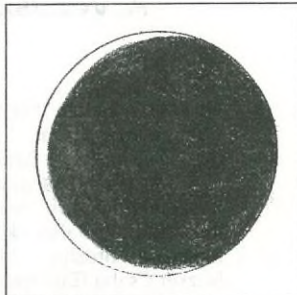
A bolygó fázisa szeptember elején érte el a 75%-ot, az ekkor készült megfigyelések (Kocsis és Kocsisné) O–C értéke –1 és 0 közötti, tehát nem volt számottevő különbség a számított és a megfigyelt érték között. A dichotómia közvetlen környékén sajnos nem készült észlelés. Kocsis október 27-én 52%-osnak látta a fázist (O–C = –2), november közepén Mizsér már a bolygó nappali féltékéjének kevesebb, mint a felét látta, 44%-osnak ítélve a fázist (O–C = –1). A számítások alapján november 5. és 6. között következett be a dichotómia. A két észlelő megfigyelése alapján interpolálva (ami a nagy időköz miatt meglehetősen pontatlan eredményt ad), október utolsó napján lett volna látható a „félvénuusz”, azaz ezek alapján jó öt napot sietett a fázis.

1997.09.15. 17:25 UT
50/540 L, 135x (Kocsis A.)

1997.12.30. 16:15–16:30 UT
80/500 L, 100x (Nagy M. Á.)

1998.01.11. 15:40–16:20 UT
70/500 L, 125x (Busa S.)

A fázis további csökkenésével várhattuk a szarvak megjelenését. A jelenséget, amit a Vénusz légkörében szóródó fény eredményez, mely így eljut az éjszakai oldalra is, három rajzon tüntették fel az észlelők. Busa két, Nagy Mélykúti egy alkalommal látott 180°-nál nagyobb sarlót. Az észlelések december végén, illetve január elején készültek. Január 10-ét követően került a bolygó a Naphoz 10°-nál közelebb. Ekkortól csak Busa Sándor és Vaskúti György készített két-két megfigyelést. Busa ilyen észlelések alkalmával a hamuszürke fényt is látta. Az utolsó megfigyelés a Vaskúti által 13-án, az alsó együttállás előtt három nappal készített rajz, a bolygó ekkor 8%-át (C) mutatta megvilágított oldalának.

Balra: 1997.11.17. 16:00 UT
215/1380 T, 1/60 s, jobbra:
1997.12.13. 15:45 UT
215/1380 T, 1/250 s. Óra
András felvételei Porst 400-
as filmre készültek

Óra András két fotót küldött az esti láthatóságról. A majdnem egy hónapos eltéréssel készített képek igazán jól mutatják a fázis csökkenését és a korong méretbeni növekedését. A november 17-i felvételnél a 28,5-es korong 44%-os fázisú (C) volt, míg a decemberi fotó 41,8-es, 25%-os (C) sarlónál készült.

VINCZE IVÁN